

Nr 57

Skatteutskottets betänkande i anledning av motion angående avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för fackföreningsavgift.

Motionen

I motionen 1973:1033 av herr Jonsson i Alingsås m. fl. (fp, c, m) yrkas, att riksdagen begär att Kungl. Maj:t framlägger förslag innebärande att avgifter till fackliga organisationer skall betraktas som avdragsgilla vid löntagares självdeklaration.

Gällande bestämmelser m. m.

I anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen (KL) återfinns uttryckliga bestämmelser enligt vilka avgifter till kassor, föreningar och andra sammanslutningar, i vilka den skattskyldige är medlem, räknas till ej avdragsgilla levnadskostnader. Dessa bestämmelser har i rättspraxis tolkats som ett undantag från huvudregeln att avdrag medges för alla omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag medges således i princip inte för medlemsavgift, även om avgiften föranletts av den skattskyldiges förvärvsverksamhet.

Det anförda gäller bl. a. beträffande avgift till fackförening, branschförening, Sveriges advokatsamfund osv. (RÅ 1937 not 349, 1945 not 710, 1962 ref. 43 och 1944 ref. 52).

Under speciella omständigheter kan emellertid avdrag medges, exempelvis om utbetalningen är att anse som ersättning för direkta tjänster åt medlemmar i hans förvärvsverksamhet (1965 ref. 5). Vidare anses avgift till arbetsgivarorganisation avdragsgill (RÅ 1913 not 147, 1948 not 390 och 1966 not 1250). Bakgrunden härtill torde vara att den kan jämföras med försäkringspremie. Å andra sidan anses utbetalning från arbetsgivarorganisationen som skattepliktig inkomst i arbetsgivarens rörelse (RÅ 1959 not 1006), i motsats till understöd från fackförening som inte utgör skattepliktig inkomst (p. 8 av anvisningarna till 32 § KL).

Nämnda bestämmelser i KL infördes i enlighet med 1921 års kommunalskattekommittés förslag (SOU 1924:53). Understöd vid arbetskonflikt hade tidigare ansetts som beskattningsbar inkomst (RÅ 1917 ref. 79). Kommittén anförde (s. 423) att ett konfliktunderstöd, som avsett att utgöra ersättning helt eller delvis för mistad arbetsinkomst, antagligen funnits böra i beskattningshänseende likställas med arbetsinkomst i egentlig mening. Enligt kommitténs mening borde emellertid konfliktunderstöd inte hänföras till skattepliktig intäkt. I den mån

understödet utgått av förut erlagda avgifter till organisationen kunde det jämföras med belopp som utgått på grund av försäkring. Eftersom avdrag inte medgavs för avgifterna, överensstämde det med de allmänna grunderna för försäkringstagares skatteplikt att undanta konfliktunderstödet från skatteplikt.

I prop. 1949:173 föreslogs avdragsrätt för medlemsavgifter till fackföreningar, branschorganisationer och därmed jämförliga organisationer. Å andra sidan skulle konfliktbidrag anses som skattepliktig inkomst för medlemmarna. Förslaget anslöt sig i huvudsakliga delar till ett förslag av 1944 års skattekommitté (PM 1.10.1946), dock att arbetsgivarföreningar och fackföreningar skulle beskattas för influtna medlemsavgifter lika väl som branschföreningar och andra liknande organisationer.

Bevillningsutskottet (BeU 1949:48) fann förslaget principiellt välgrundat och att en avdragsrätt av angivet slag borde genomföras. På grund av gränsdragningsvårigheter mellan föreningar av vitt skilda slag och andra praktiska problem – bl. a. beträffande beskattningen av organisationerna – avstyrkte utskottet emellertid propositionen. I enlighet med utskottets hemställan begärde riksdagen i stället nytt förslag i frågan.

Frågan utreddes därefter på nytt av skattelagssakkunniga. De sakkunnigas förslag (PM 2.12.1958) innebar i korthet att avgift till branschorganisation skulle bli avdragsgill men däremot inte avgift till fackförening. Beträffande fackföreningsavgifterna anförde de sakkunniga sammanfattningsvis, att vad som talade för en avdragsrätt var önskvärdheten av att dessa föreningar blev likställda med andra föreningar för främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen i viss förvärvskälla och därvid särskilt med arbetsgivarföreningarna. Mot avdragsrätt talade främst att det knappast var praktiskt möjligt att införa bestämmelser, som tillfredsställde de närmast berörda föreningarna. De sakkunniga framhöll vidare den minskning av skatteunderlaget, som skulle uppkomma efter införandet av avdragsrätt, praktiska svårigheter och olägenheter och att avgifterna inte var så stora att en avdragsrätt för den enskilde medlemmen kunde vara av praktisk betydelse.

Inte heller skattelagssakkunnigas förslag har föranlett lagstiftning. I prop. 1959:137 uttalade departementschefen att det vid genomgång av remissvaren kunnat konstateras att förslaget inrymde åtskilliga problem och att skilda lösningar kunde diskuteras. Frågan borde därför underkastas mer ingående överväganden än som dittills kunnat ske. I samband därmed syntes önskvärt att närmare klarlägga de statsfinansiella konsekvenserna av skattelagssakkunnigas förslag i angivna del.

Motionsyrkanden om en allmän avdragsrätt för medlemsavgifter till branschorganisationer m. fl. har därefter behandlats av riksdagen senast år 1963, då bevillningsutskottet som skäl för att avstyrka motionerna hänvisade till utskottets tidigare ställningstaganden i frågan. Dessa ställningstaganden innebar bl. a. att förslaget i prop. 1949:173 ansågs som en från principiell synpunkt tillfredsställande lösning men att det med hänsyn till av utskottet påtalade svårigheter av praktisk natur

knappt kunde anses aktuellt att åstadkomma en lagstiftning efter dessa linjer (BeU 1963:8, jfr 1960:75).

Att konfliktunderstöd från fackförening undantagits från beskattning har tidigare överensstämt t. ex. med behandlingen i beskattningshänseende av förmåner på grund av sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. Enligt beslut vid årets riksdag (prop. 1973:49, SkU 30) skall emellertid ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och arbetslöshet fr. o. m. 1974 i allmänhet anses som skattepliktig inkomst, liksom också förmåner vid arbetsmarknadsutbildning.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser skall medlemsavgifter räknas till ej avdragsgilla levnadskostnader. Som dessa bestämmelser tolkats får avdrag inte medges för fackföreningsavgifter.

Som anförs i den förevarande motionen talar åtskilliga skäl för att fackföreningsavgifter blir avdragsgilla vid beskattningen, inte minst med hänsyn till att motsvarande avgifter till arbetsgivarorganisationer jämföras med avdragsgilla försäkringspremier. Tidigare förslag i denna riktning har inte heller mött invändningar av principiell natur utan mottagits i positiv anda. Man har emellertid i allmänhet ansett att en avdragsrätt för fackföreningsavgifter borde kompletteras inte endast med skatteplikt för konfliktbidrag till fackföreningsmedlemmar utan också med viss beskattning av medlemsavgifterna hos fackföreningarna. Frågan har därmed förenats med så avsevärda avvägningsproblem och praktiska svårigheter, att framlagda förslag ställts på framtiden i avvaktan på ytterligare överväganden. Enligt vad utskottet erfarit kommer frågan att behandlas på nytt av 1972 års skatteutredning.

Eftersom frågan om avdrag för fackföreningsavgifter kommer att uppmärksammas i pågående utredningsarbete, finner utskottet emellertid inte skäl tillstyrka bifall till det i motionen framställda skrivelseyrkandet.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:1033.

Stockholm den 16 oktober 1973

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), fru ar Nettelbrandt (fp), Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wörnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Sundkvist (c), Wikner * (s), Stadling (s), Westberg i Hofors (s), Olof Johansson i Stockholm (c) och Söderström (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

